

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ (комп'ютерна злочинність) – це сукупність злочинів, що вчиняються за допомогою комп'ютерної системи або комп'ютерної мережі чи мережі електрозв'язку, у межах комп'ютерної системи або комп'ютерної мережі чи мережі електрозв'язку, чи проти комп'ютерної системи або комп'ютерної мережі чи мережі електрозв'язку.

К. як і кіберзлочини (комп'ютерні злочини) – поняття кримінологічні, оскільки КК України, який у розділі XVI Особливої частини передбачає відповідальність за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, не містить таких термінів. Одні автори до комп'ютерної злочинності відносять всі протизаконні дії, при яких електронне опрацювання інформації є знаряддям їх вчинення і (або) засобом, або всі протизаконні діяння, предметом і засобом здійснення яких є процедури та методи, а також процес комп'ютерного опрацювання даних. Інші автори дають більш широке визначення цього поняття: суспільно небезпечна діяльність або бездіяльність, що здійснюється з використанням сучасних технологій і засобів комп'ютерної техніки з метою завдання шкоди майновим або сусп. інтересам д-ви, підприємств, відомств, організацій, кооперативів, громад. організаціям і гр-нам, а також правам особи. Пропонується і таке визначення комп'ютерних злочинів: усі протизаконні дії, при яких електронне опрацювання інформації було засобом їх вчинення або їх об'єктом. Іноді до комп'ютерних зараховують злочини, пов'язані з втручанням у роботу комп'ютерів, і злочини, що використовують комп'ютери як необхідні технічні засоби. Є й інші визначення комп'ютерних злочинів: протизаконні дії, об'єктом або знаряддям вчинення яких є електронно-обчислювальні машини; передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння, в яких машинна інформація є або засобом, або об'єктом злочинного посягання. Окремі автори вважають, що основна класифікуюча ознака належності злочинів до розряду комп'ютерних – вико-

ристання засобів комп'ютерної техніки або ж електронна обробка інформації незалежно від того, на якій стадії злочину вона застосовувалася.

Отже, на сьогодні існує два основні вектори думки. Одна частина дослідників відносить до кіберзлочинів дії, в яких комп'ютер є об'єктом або засобом посягання. Представниками іншої групи до кіберзлочинів відносять лише протизаконні дії у сфері автоматичної обробки інформації. Тобто об'єктом посягання є інформація, що обробляється в комп'ютерній системі, а засобом вчинення злочину є комп'ютер. До числа найбільш поширених кіберзлочинів слід віднести викрадення коштів у системах Інтернет-банкінгу, даних кредитних карт, DDoS-атаки на сайти, шахрайство в інформаційних мережах та інсайдерські витоки інформації.

Основним нормативно-правовим актом, чинним в Україні, що містить термін «кіберзлочинність», є Конвенція про кіберзлочинність (23.11.2001). Хоча Конвенція і не містить визначення цього терміну, аналіз її змісту дозволяє виділити такі види діянь, що відносяться до кіберзлочинів: правопорушення проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем (незаконний доступ, нелегальне перехоплення, втручання у дані, втручання у систему, зловживання пристроями); правопорушення, пов'язані з комп'ютерами (підробка, пов'язана з комп'ютерами, шахрайство, пов'язане з комп'ютерами); правопорушення, пов'язані зі змістом (правопорушення, пов'язані з дитячою порнографією); правопорушення, пов'язані з порушенням авторських та суміжних прав.

Отже, до кіберзлочинів відносяться не лише злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, а й діяння, відповідальність за які передбачена іншими розділами КК України. Щоб назвати діяння кіберзлочином, комп'ютерні технології мають відігравати основну, центральну роль при вчиненні злочину.

Кіберзлочини, що є ключовою ознакою **К.**, можна класифікувати на два види: традиційні злочини, що вчиняються за допомогою комп'ютерних технологій, та злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (ст.ст. 361–363¹ КК України). Найчастіше з використанням комп'ютера вчиняються такі традиційні злочини: порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України); шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (ч. 3 ст. 190 КК України); незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України); незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК України); ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметі КК України (ст. 301 КК України).

Лит.: Карчевський М. В. Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж (аналіз складу злочину) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – Луганськ, 2002; Конвенція про кіберзлочинність [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_575. – Заголовок з екрану.

С. В. Бабанін